

УРОК 49. СИНТЕТИЧНІ ВИСОКОМОЛЕКУЛЯРНІ РЕЧОВИНИ.
ПЛАСТМАСИ. КАУЧУКИ. ГУМА. НАЙПОШИРЕНІШІ ПОЛІМЕРИ
ТА СФЕРИ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

Дата _____

Клас _____

Цілі уроку: показати застосування реакцій полімеризації у виробництві різних видів пластмас та каучуку; розглянути властивості синтетичних каучуків і, відповідно, їх застосування; розглянути одержання й застосування гуми.

Тип уроку: засвоєння нових знань.

Обладнання: зразки пластмас, каучуків та виробів з них, набір для складання моделей молекул, презентація до уроку.

Очікувані результати: учень/учениця пояснює суть поняття полімер; реакцій полімеризації і поліконденсації як способів одержання полімерів, пластмаси, каучуки, гуму та синтетичні волокна, описує властивості полімерних матеріалів, порівнює природні, штучні й синтетичні волокна, пластмаси, установлює причинно-наслідкові зв'язки між складом, будовою, властивостями та застосуванням полімерів, дотримується правил безпечного поводження із синтетичними матеріалами.

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ЕТАП

II. ПОСТАНОВКА МЕТИ УРОКУ, ОГолошення завдань уроку

III. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАТЬ, МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Гра «Дефініції»

Згадайте визначення понять попереднього уроку, дайте визначення, не називаючи саме поняття. (Робота в парах. Один учень надає визначення, другий називає поняття.)

Робота з підручником

Прочитайте у підручнику розділ «Пластмаси». Напишіть на дошці рівняння полімеризації етену. $n\text{H}_2\text{C}=\text{CH}_2 \rightarrow (-\text{H}_2\text{C}-\text{CH}_2)_n$. Поясніть процес утворення полімеру за допомогою моделей молекул. Для цього складіть 3 молекули етену та продемонструйте, як вони можуть з'єднатись у процесі реакції полімеризації. Аналогічно зробіть з молекулою тетрафлуоретену $\text{CF}_2=\text{CF}_2$ та запишіть рівняння реакції утворення тефлону.

Бліцопитування

Дайте відповіді на питання:

- Які вихідні речовини для синтезу полімерів ви можете назвати?
- Наявність якого фрагмента в молекулі необхідна для того, щоб вона була здатна до реакції полімеризації.
- Чим реакція полімеризації відрізняється від реакції поліконденсації.
- Наведіть приклади утворення полімерів у реакції поліконденсації.

Групова робота — гра

Клас розподіляється на 2 групи. Перша група виписує з підручника назви пластмас, друга група — галузі використання. Потім підручники закривають. По черзі представник першої групи називає пластмасу, другої — галузь використання, предмети в класі чи вдома з цієї пластмаси.

IV. ОПРАЦЮВАННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

Доповідь учнів про історію відкриття каучуку

Розповідь учителя

Визначимо будову каучуку.

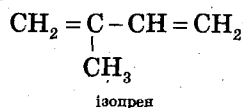
Невеликий шматочок каучуку поміщають у пробірку і закривають її пробкою з газовідвідною трубкою. Кінець газовідвідної трубки поміщають

у пробірку з розчином KMnO_4 . При нагріванні каучуку продукти його розкладання надходять у приймач із розчином KMnO_4 , який поступово знебарвлюється.

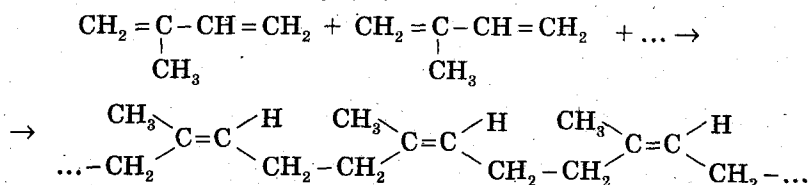
Питання

- ♦ Чому знебарвився розчин? Які сполуки знебарвлюють розчин KMnO_4 ?

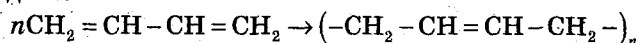
Висновок. Речовина, що надходить у приймач, — ненасичений вуглеводень (висновок роблять учні). У продуктах розкладання природного каучуку містяться ненасичені сполуки. Експериментально доведено, що це вуглеводень з двома подвійними зв'язками, який належить до класу дієнових вуглеводнів, бут-1,3-дієн (якщо каучук синтетичний), або 2-метилбут-1,3-дієн (ізопрен, у разі натурального каучуку).

Утворення поліізопрену — каучуку:

Поліізопреновий каучук за складом та будовою ідентичний натуральному каучуку. Синтетичний каучук був уперше одержаний з бут-1,3-дієну та має назву полібутадієновий:

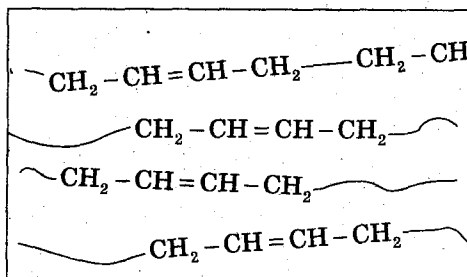
Стереорегулярність будови надає каучуку важливу властивість — еластичність (здатність до високих оборотних деформацій за відносно невеликого навантаження). Але каучук має суттєвий недолік — за низької температури він ставав крихким, а за високої — починав текти.

- ♦ Як удалося ліквідувати цей недолік?

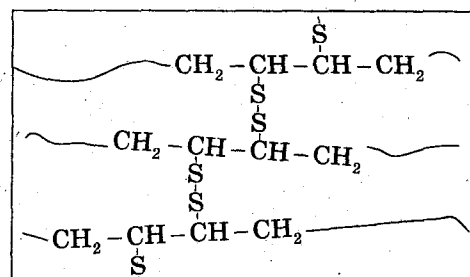
Доповідь учнів

Учні розповідають про те, що таке «гума», про відкриття процесу перетворення каучуку на гуму та сфери використання каучуків та гуми.

Висновок. Каучук нагрівають із сіркою. При цьому макромолекули каучуку «зшиваються» один з одним сірчаними містками. З окремих макромолекул каучуку утворюється єдина тривимірна просторова сітка.

Каучук

Гума

V. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ УРОКУ

VI. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

- ♦ Опрацювати параграф. Відповісти на контрольні запитання. Підготувати доповіді за темою «Вплив пластмас на здоров'я людини і довкілля. Проблеми утилізації полімерів і пластмас у контексті сталого розвитку суспільства».